

ЗАПИСНИК

са IV седнице Међувладине мешовите српско-мађарске комисије за мањинска питања која прати спровођење Споразума о заштити српске мањине која живи у Републици Мађарској и мађарске мањине која живи у Републици Србији, закљученог 21. октобра 2003. године између Републике Мађарске и Србије и Црне Горе (у даљем тексту: Споразум)

Међувладина мешовита српско-мађарска комисија (у даљем тексту: ММК) 20 јуна 2011. године у Будимпешти одржала је IV седницу. На челу српске делегације био је Бојан Пајтић, председник Владе Аутономне Покрајине Војводине, а на челу мађарске делегације била је Жужана Репаш, заменица државног секретара за националну политику Министарства за администрацију и правду. Списак учесника садржан је у прилогу записника.

I

Међувладина мешовита Комисија се током саветовања о актуелним питањима билатералне заштите мањина, као и о заштити српске односно мађарске националне заједнице које живе у две земље, споразумела о следећим питањима:

- Споразум о заштити српске националне мањине која живи на територији Републике Мађарске и мађарске националне мањине која живи на територији Републике Србије, закључен 21. октобра 2003. године и даље на високом нивоу обезбеђује очување традиција, културних вредности и историјске баштине мађарске, односно српске мањинске заједнице, те на тај начин доприноси остварењу њиховог националног идентитета.
- ММК веома цени усвајање српског Закона о националним саветима националних мањина, и то сматра резултатом који може да послужи као узор за цео регион. Непосредно изабран Национални савет мађарске националне мањине има значајна права у области образовања, културе, службене потребе језика и писма, као и у области информисања, има такође неспорну улогу у погледу остваривања културне аутономије.
- Веома је значајно оснивање мешовите српско-мађарске комисије историчара у погледу суочавања са заједничком историјском прошлошћу Мађарске и Србије, а пре свега са веома болним, до сада још увек недовољно истраженим догађањима из Другог светског рата. Председници двеју земаља одиграли су веома активну улогу у оснивању ове комисије. Споразумне стране су са задовољством констатовале да је након оснивања мађарског одељења 6. јануара 2011. године, дошло до оснивања и српског одељења, 23. марта 2011. године. Изразили су наду да ће успешан рад истраживача, поред објективног истраживања чињеница и њиховог свеобухватног саопштавања, умногоме допринети међусобном разумевању и јачању билатералних односа између два народа. Изразили су

уверење да ће свеобухватно истраживање омогућити рехабилитацију недужних жртава.

- споразумне стране поздрављају то што држављани Републике Србије почев од 19. децембра 2009. године могу да путују у земље шенгенске области ослобођени виза, захваљујући веома ангажованој европски настројеној политици Републике Србије, као и мађарској дипломатској иницијативи која је допринела доношењу позитивног решења.
- Изражавамо задовољство да од 12. јуна 2010. држављани држава чланица ЕУ и држава шенгенске зоне на територију Србије, уместо пасоша, могу да улазе и са личном картом.

II

Споразумне стране су се споразумеле да седнице ММК представљају значајне форуме који доприносе одржавању односа између Републике Мађарске и Републике Србије. Споразумне стране сматрају да је учешће и активно деловање представника српске националне заједнице која живи у Мађарској, као и мађарске националне заједнице која живи у Србији на седницама ММК, изузетно значајно и неопходно у погледу билатералне сарадње у области заштите мањина.

III

Споразумне стране су утврдиле следеће:

- Влада Републике Мађарске усвојила је у својој одлуци број 1083/2010. (IV. 9.) препоруке из записника са III седнице ММК, којом је утврдила редослед извршења;
- похваљују се досадашњи резултати постигнути на спровођењу препорука прихваћених на ранијим седницама ММК, истовремено део препорука још увек није реализован, односно њихова реализација је у току.

Споразумне стране су изразиле намеру да ће у будућности интензивније тражити решења за реализацију препорука у чијем остварењу већ дужи временски период није било напретка.

Имајући у виду велики број препорука формулисаних на протеклим седницама, Стране су одлучиле да ће избрисати из записника реализоване препоруке, као и препоруке чије се остварење редовно одвија. Уколико би се у вези с њима појавиле тешкоће у будућности, ММК ће их поново ставити на дневни ред. У односу на неке друге препоруке, донета је одлука да ће их препоручити мешовитим комисијама које су надлежне у стручном погледу.

IV

Након међусобног извештавања о стању реализације препорука прихваћених на прошлој седници, споразумне стране су се договориле о одржавању следећих препорука:

А) У области општих питања

1.

ММК признаје досадашње резултате постигнуте током започетих реализација програма толеранције, а истовремено због појаве инцидената између грађана различитих националности, као и графита са садржајем који изазива мржњу, сматра потребним и препоручује српској страни да настави да предузима даље кораке у том погледу. ММК препоручује српској страни да Министарство унутрашњих послова настави да региструје сва насилничка понашања на територији Војводине у којима су учесници насилничког понашања грађани различитих националности. На територији Републике Србије, 2009. до марта месеца 2011, очувано је стабилно стање међунационалних и међуконфесионалних односа. У 2010. години на територији Републике Србије, на штету лица мађарске националности извршено је за 36% мање инцидената него у 2009. години. ММК скреће пажњу споразумним странама на графите који се повремено појављују на натписима институција српске заједнице, као и мађарске заједнице, на таблама са натписом за поједина насељена места и препоручује споразумним странама да у случају таквих и свих других инцидената предузму одлучније кораке.

2.

ММК предлаже споразумним странама да њихове владе покрену економске програме који би допринели стварању нових радних места у регионима где живе и српска и мађарска мањина. ММК предлаже доношење мера којима би се допринело развоју привреде и инфраструктуре регија и микрорегија у којима живе мањине, као и развоју односа између тих регија. При томе би требало посветити посебну пажњу очувању радних места. ММК предлаже споразумним странама да реализацију ове препоруке предложе надлежној Мешовитој српско-мађарској комисији за привреду.

3.

ММК позитивно оцењује резултате постигнуте на преговорима експерата 2011. године у вези са Споразумом између Владе Републике Мађарске и Владе Републике Србије о контроли пограничног друмског, железничког и воденог саобраћаја, те сматра важним да се тај споразум што пре закључи ради унапређења сарадње који се односи на пограничне прелазе између Мађарске и Србије.

4.

ММК предлаже споразумним странама да дају подршку припадницима националних мањина да у контакату са органима јавне власти могу слободно користити матерњи језик.

5.

ММК предлаже Мађарској страни да у историјским српским насељима, односно историјским деловима насеља у сарадњи са представницима српске мањине допринесе додељивању назива улицама и трговима везаним за српско културно наслеђе, као и да

да у свим насељима где живи српска мањина доследно истакне назив места на српском језику, односно писму на истоветан службени начин као мађарски натпис, а не буквалан превод са мађарског на српски језик, већ користећи оригиналан назив на српском језику (уколико постоји).

6.

ММК предлаже мађарској страни да настоји да се, имајући у виду нови Устав, што пре донесу прописи који се односе на мањине, односно измене постојеће одредбе, ради доприноса коришћења српског језика од стране српске мањине без икаквих ограничења у раду и пословању мањинске самоуправе, као и ради остварења коришћења језика без икаквих сметњи у делатности српских институција.

7.

ММК препоручује мађарској страни да у духу консултација започетих 2009. године допринесе практичној реализацији прописа о упису имена и презимена припадника мањина у матичне књиге (и у случају личних докумената) према правописним правилима њиховог матерњег језика.

8.

ММК препоручује мађарској страни да укључи у рад припаднике српске мањине у централним управним органима који се баве и мањинским питањима.

9.

Учешће у раду Парламента припадника националности које живе у Мађарској регулисано је системским законом.. ММК предлаже мађарској страни да обезбеди да представници националних мањина, па и српске националне мањине буду представљени у Парламенту.

10.

ММК предлаже странама да се изради, укључивањем надлежних министарстава, усаглашени акциони програм за укључивање припадника српске, односно мађарске мањине у управне органе у већој мери.

11.

Споразумне стране и даље настоје да се припадници националних мањина двеју земаља приме у особље пограничних полицијских органа.

12.

ММК предлаже споразумним странама да обезбеде кадровске, материјалне и финансијске услове за доследну употребу језика и писма мањина у државној управи и правосуђу, као и да подстакну развој других прописа који регулишу ову тематику, чиме би питања и употребе језика и писма била уређена на одговарајући начин и тамо где она прописима која су сада на снази, није омогућена. ММК предлаже српској страни усаглашавање Закона који уређује службену употребу језика и писма са Уставом РС у правцу примене највиших стандарда у примени мањинских права.

13.

ММК поново скреће пажњу на потребу израде система који би обезбедио ослобађање од пореза на донације исплаћене с циљем очувања националног идентитета националних мањина, те предлаже споразумним странама да испитају могућност законског регулисања и закључивања међудржавног споразума.

14.

ММК предлаже споразумним странама да и даље пружају материјалну подршку за обнову некретнина враћених Епархији Српске православне цркве у Будиму (првенствено зграда Текелијанума у Будимпешти и зграда Препарандије, учитељске школе, у Сентандреји), како би биле погодне за организовану реализацију програма у погледу очувања верске и културне баштине Срба у Мађарској.

15.

ММК предлаже српској страни да убрза реституцију црквене имовине, посебно имајући у виду мађарске цркве у Србији односно, цркве у којима већину верника чине Мађари (Римокатоличка Бискупија у Суботици, Римокатоличка бискупија у Зрењанину, Реформатска хришћанска црква и Аугсбуршка евангелистичка хришћанска црква), те да обезбеди једнаки третман и за ове цркве. ММК предлаже српској страни да ради обештећења римокатоличкој, реформатској и евангелистичкој цркви, за имовину коју није могуће непосредно ватити примени исти принцип као за имовину српске православне цркве. ММК предлаже мађарској страни враћање имовине Српске православне цркве у складу са начелима реципроцитета.

16.

ММК предлаже српској страни да у сарадњи са војвођанским мађарским црквама односно историјским црквама у којима већину верника чине мађари настави да даје материјалну подршку потребама одређених верских конфесија које су оне издвојиле као приоритет.

ММК предлаже да српска страна заједно са представницима традиционалних цркава у којима да у сарадњи са војвођанским мађарским црквама у којима већину верника чине Мађари размотри могућност помоћи у изради програма рада и укључивање ових институција у образовни систем Србије.

17. ММК предлаже да српска Страна настави да даје подршку из буџета и размотри могућност повећања средстава за интернате чији је оснивач држава а који тренутно немају подршку из државних извора (Дом Emmausz из Мужље, Интернат Арасаи Реформатске цркве из Марадика у Новом Саду, Девојачки интернат у Зрењанину чији је оснивач Сиромашне школске сестре наше Госпе, Католички интернат за ученике из Тотовог Села).

Б) У области образовања

1.

ММК предлаже да споразумне стране наставе прекинуту сарадњу у области образовања, науке, културе, спорта и омладине и на основу Споразума о сарадњи у области образовања, науке, културе, спорта и омладине, закљученог 2006. године. ММК предлаже да стране, укључујући мађарску и српску мањину, што пре усвоје програм који би омогућио реализацију овог споразума.

2.

ММК позива споразумне стране да без одлагања предузму потребне кораке за закључивање билатералног споразума о еквиваленцији ради међусобног признавања диплома о високој школској спреми стечених у обе земље.

3.

ММК предлаже споразумним странама да обезбеде наставна средства и издавање уџбеника, као и њихов увоз из матичне земље, према потребама мањинских заједница. ММК предлаже странама да увоз уџбеника у Мађарску, односно Србију предлаже Самоуправа Срба у Мађарској, односно Национални савет мађарске националне мањине.

4.

ММК предлаже да споразумне стране испитају могућност да Самоуправа Срба у Мађарској (у даљем тексту: ССМ) и Национални савет мађарске националне мањине буду ослобођени од пореза на додатну вредност и других дажбина и других пореза на уџбенике, односно на издања која се користе у образовању, а која у датој земљи нису у трговинском промету.

5.

ММК предлаже да мађарска страна и даље даје значајну подршку образовно-васпитним институцијама на српском језику са малим бројем полазника односно двојезичким (на мађарском и српском језику) образовно-васпитним институцијама, с посебном пажњом на школе у Батањи, Ловру и Дески.

6.

ММК предлаже да мађарска страна да подршку за рад и завршетак започете инвестиције Српској школи и забавишту у Батањи која почев од септембра 2011. године функционише као институција ССМ-а, као и да настави да пружа подршку за рад двојезичких забавишта и/или оних која функционишу на српском језику, с тим да се достигнути ниво финансирања не може смањивати.

7.

ММК предлаже српској страни да убрза преговоре започете са Националним саветом Мађарске националне мањине о условима за покретање модела образовања вишепредметних наставника на Учитељском факултету на мађарском наставном језику у Суботици.

8.

ММК предлаже да српска страна донесе одлуку о захтеву за осамостаљење истуреног одељења Ади Ендре Торда ОШ Никола Тесла у Банатском Карађорђеву, имајући у виду предлоге стручних тела Националног савета Мађарске националне мањине.

9.

ММК предлаже да српска страна испита могућност да педагози који обављају образовну и васпитну делатности на матерњем језику у насељима у којима мађарска мањина чини мањину у локалној заједници, добију додатна примања.

10.

ММК предлаже српској Страни да допринесе раду српских школа у Мађарској слањем гостујућих наставника.

11.

ММК предлаже споразумним странама да испитају могућност ангажовања лектора у високошколским установама у којима постоји за то потреба, као дела програма сарадње у области образовања.

12.

ММК предлаже мађарској страни да омогући да у областима где живе Срби у одељенима основних школа на мађарском језику ђаци могу да уче српски језик као други изборни страни језик, ради узајамног упознавања и развоја толеранције.

13.

ММК предлаже да српска Страна у складу са Законом о основама система и образовања испита могућност да се у војвођанским насељима у којима према процени Националног савета мађарске националне мањине за то постоји потреба, оснују образовни центри на мађарском језику у којима би радила одељења, забавишта, основне и средње школе на мађарском језику, уз обезбеђење смештаја у интернатима.

Ц) У области културе и информисања

1.

ММК предлаже да споразумне стране и даље подржавају културну аутономију институција мађарске националне мањине која живи у Србији, односно српске националне мањине која живи у Мађарској (Национални савет Мађарске националне мањине, Самоуправа Срба у Мађарској).

2.

ММК предлаже споразумним странама да подрже и помогну истраживање мађарско-српских културних и историјских односа, укључујући и истраживања која обављају истраживачи и институције мађарске српске мањине. Стране би требало да дају значајну подршку делатности Мешовите српско-мађарске комисије историчара.

3.

ММК предлаже да споразумне стране интензивније сарађују на заштити историјских споменика и очувању националне баштине аутохтоне српске и мађарске мањине, као и да, у интересу тих циљева у реализацију односних програма укључе представнике Националног савета Мађарске националне мањине и Самоуправе Срба у Мађарској.

ММК предлаже да споразумне стране што пре започну усаглашавање програма културне сарадње, како би што пре дошло до потписивања. У програм требало би укључити и сарадњу у области очувања баштине, те да заједнички подржавају очување културно-историјских споменика од изузетног значаја за културу српске односно мађарске заједнице.

4.

ММК подржава учешће српских експерата у очувању културног наслеђа Епархије Српске православне цркве у Будиму као и учешће мађарских експерата у очувању, конзервирању и обнови зграда и реликвија мађарских цркава у Србији.

5.

ММК предлаже да споразумне стране подрже материјалну и стручну сарадњу својих државних институција за очување баштине и цивилних стручних организација, укључујући културне и научне установе српске, односно мађарске мањине, као и израду и покретање прекограничних програма и пројеката сарадње који имају за циљ документовање и обнову непокретне баштине у региону. ММК предлаже споразумним странама да покрену програм за документовање зграда изграђених на прекретници 19. и 20. века, у историјском, сецесијском стилу.

6.

ММК предлаже да мађарска страна и у будуће финансира са јасним и рационалним условима културне манифестације српске мањине.

7.

ММК констатује да је у Мађарској, у Тело јавног сервиса за надзор јавних медија, основано у марту 2011. Године у оквиру широке структуралне промене која се тиче јавних медија, изабран потпредседник Самоуправе Срба у Мађарској као заједнички представник 13 мањинских заједница, тело има 14 чланова, а заједнички представник је добио мандат на 3 године. ММК предлаже мађарској страни да настоји да се програм за српску мањину под насловом «Српски екран» емитује у погоднијем термину и на Мађарској телевизији и да се створе одговарајући финансијски услови за снимање телевизијских емисија.

8.

ММК предлаже мађарској страни да и даље обезбеђује средства из централног буџета за несметано и уравнотежено функционисање ССМ-а и њених институција (Српски културни и документациони центар, Српски центар за педагогију и методiku, Српско позориште, Српски институт), као и за рад Музеја Српске православне епархије у Сентандреји.

9.

ММК предлаже споразумним странама да подрже реализацију друге етапе реконструкције Културног центра ССМ у Будимпешти, ул. Нађмезе. ММК предлаже српској страни да финансијски помогне рад културног центра.

10.

ММК предлаже обема споразумним странама да наставе и даље да подржавају омладинске организације и програме путем конкурса.

